

УЦ РАХОВСКИ

ЧЕТИРИ ПЕСМЕ

СТАРИ ЗАНАТ

Од Савла легендарно
преобраћен
остаде апостол Павле
ништа мање до један доушник Римљана

Љети сам видио мјесто:
Филипи недалеко од Via Egnatia
код Кавале која се тада Neapolis звала
Овдје је он ступио ногом ка Европи
издајник прахришћана најприје

И Александар Велики био је овдје
скупљао је македонску војску
за освајање свијета
ништа мање прије но што је одјахао даље
преузео је обичаје побијеђених

Антоније и Октавијан потукли су на равници
Касијуса и Брута прије но што су један другог савладали
Октавијан цар Август био је у позадини
брдо Пангејон још увијек је Дионису посвећено

У Венецији је Казанова умакао оловним затворским ћелијама
као млад човјек и Европа је била за њега отворена
већ посиједио могао је да се врати:
као доушник Високог савјета свога града

Јудино дрво испунило је своју функцију као челик
мача који је Кристоферу Марлоу забоден у мозак
који су *Фаусџ* и *Јуда ог Малџе*¹ већ били напустили
ради свог краља нико не треба да сједи у крчми претворен у ухо

Зашто мој пријатељу на кога морам да мислим
кад замакнем иза угла и читам знаке
твоја издаја не чини ми се мањом
као да сви нагробници указују на тебе...

1997–1998.

ПЈЕСНИК СЕБИ ДОЗВОЉАВА

Тако је то у мојој новој земљи
не више мрки најбољи
фашизам старог града
правили су људи овдје
били су тако њемачки
још римскији од цезарâ.
И најбољи совијализам преко њих је прешао
тако да су једноставно морали да кличу
и чинили су га још бољим
несаломљиво братски били су
спрам лоших Словена (мада: Чеси
и Пољаци ионако не могу да раде
свеједно под каквом звијездом, црвеном
или жутом).
И чине сад у демократији
најбољој од свих лоших форми савијања
(увиђају то као робови).
А неки сами узимају нову униформу
с вјешалице, која је свјеже испеглана висила у ормару
након бескрвних револуција
један риједак жртвени пут види се овдје
ко су стварне жртве и за обештећење
(ко већ баца своје свјеже опегане ствари!)

¹ *Фаусџ* и *Јуда ог Малџе* – позоришни комади Кристофера Марлоуа. (Прим. прев.)

Али пјесник дозвољава себи
да испљуне
та плувачка није ипак
као она – претрчи нека црна мачка
трипут дневно – ти се окрећеш
девет пута балавећи а јакна ипак није
поквашена, јер вјетар супротног смјера држи
одјећу чистом од тога што ту непристојно плује.

Не смије се црну мачку замијенити
с вашим чизмама-ногама
и не моју свијетлу звијезду
с том што често по тамним барицама плеше
и коју сте одавно згазили
јер сте увијек хтјели само најбоље
и били успут на новим путевима
кад у чврстом лудилу преко мене марширате.

Новембар 1993.

НА УЗВИШИЦИ

за Цека и Рика

бијели торањ

виши
од Хомбурга с Узвишице

виши авион
што се вуче за Франкфурт

Исак Синклер² бави се
апотекарком Хелдерлином

од сопствене плате
стаза за Франкфурт

² Isaac Sinclair (1775–1815), њемачки дипломат, писац и Хелдерлинов пријатељ. (Прим. прев.)

Хелдерлиновом стазом
може се с истом

сјетом ићи
у сопствену пропаст

полако
одгајати
Синклер је већ ухапшен

увијек у очекивању
једине вијести
пружене кроз живицу

на Адлерфличеовом имању
одговор
Које иначе но Теби

Бад Хомбург пред Узв., 16. септембар 2010.

ШАНДОР ПЕТЕФИ (1823–1849)

„Кад чујем име Мађарска, њемачки прсник постаје
ми тијесан. Петефи је пјесник... ја сам имам само
неколицину таквих природних гласова, којима је
овај сељачки син богат попут славуја.”

Хајнрих Хајне

I

Стајао сам
крај споменика
Шандора Петефија
пред Гимназијом у Бонихаду

која носи његово име

Просјачка торба и слобода

лако је то речено

Ко је рођен у
колиби

плаћа

„Изванредну одбојност
према свакој субординацији”

тај плаћа

„...зато је бјежао од школе
више пута, а 1839. сасвим...”

Аутиобиографија мај–јуни 1846.

„...неко вријеме лутао је околу
гоњен крајњом нуждом постао је
након неколико мјесеци војник...”

„Десетар урла на ме чим
види перо у мојој руци...”

Путујући глумац
од Мункача до Пеште (348,1 км)
пјешке готово свиснувши од глади

предаје свеску са пјесмама
пјеснику Михаљу Верешмартију
књига га учини славним
национални јунак с 25 година
својом *Националном пјесмом*
јунак револуције из 1848

*Умјесто да смо ланце разбијали
ми смо их нијемо њодносили –*

„Да се ниси, мађарска нацијо,
жртвовала као мартир,
сада би турски полумјесец
ширио своју аветињску свјетлост
преко развалина
европске културе.”
(Пешта, 17. септембар 1848.
у листу „Marczius Tizennötödike”)

Кајзерови војници КуК монархије
И савезничка руска војска
Трче против независне Мађарске

Борбе у Трансилванији
Петефи у војсци генерала
Јожефа Бема који га *мој син* зове

Он пада у бици
код Шегешвара 31. јула 1849.
за собом оставља жену и сина Золтана

коме је пола године

Петефијев гроб је непознат

Претходно трипут покушава да га
отпусте из војске и враћа
свој чин капетана

траже га путем потјернице
њему се у томе не допада што га
описују као *йо њемачкој моди одјевена*

Пише генералу Јожефу Бему
Два мјесеца прије своје смрти:
„Мог коња – признајем ово
са сузама у очима – мог коња,
који ми је био тако драгоцен, јер сте
ми га Ви поклонили,
морао сам да продам, да бих себи
могао хљеба да купим...”

Просјачка торба слобода и част

лако је то речено

ко је рођен у некој колиби

плаћа

II

Ништа није речено
о пламеној љубави према Етелки Чапо
која је рано умрла

према Јулији Сендреји која му је постала жена

Ништа није речено
о његовим пјесмама
није волио јесен

јер су се тада
његове вољене роде
вукле из пусте на југ

III

Шандор Петефи рођен је 1. јануара 1823.
у Кишкерешу
у једној колиби у пусти.

*Низијо моја, широко златно море жића,
ваздушним облицима, као војском шито хића,
вилама обитавана, прими мој поздрав врели!
Ако ме још познајеш, добродошлицу ми пожели!*

Рохлиц, ут., 22. децембар 2020.

Додатак: „О, мој пријатељу, зар постоји животиња достојнија сажаљења и самилости од слабог пјесника? Не постоји. Нека Бог опрости мојим слабим критичарима, као што им ја опраштам, али слабог пјеснику опраштам тако мало, као што му Бог опрашта. Најгори, најсрамнији злочинац може се временом поправити, али слаб пјесник остаје за сва времена слаб пјесник. Он је непоправљив. Он је неизљечив и умире какав је и рођен, у биједи везаној за земљу, сам себи за муку и срамоту, другима за досаду...”

Шандор Петефи, *Лисма с путовања Фриђеш Керети*, јуни 1847.

Избор и превод с немачког
Стеван Тонић